



Nyhedsbrev, SN 156, Februar 2020

Foreningen Svend Gønge

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Svinøvej 42,
4750 Lundby
Tlf.: 4074 1870

Skriv til formanden:
jens@hallqvist.dk

Hjemmesiden:
www.svend-goenge.dk

Bente v. d. Weiden
Facebook administrator:

Bestyrelse:

Formand:
Jens Hallqvist

Næstformand:
Ole Ib Hansen

Kasserer:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Øvrige bestyrelsesmed-
lemmer:

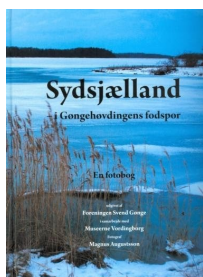
Gunnar Stobbe
Chris Hermansen
Ingegerd Riis
John Gravesen
webmaster

Redaktion på SN:
Jens Beck.

Skriv til SN:
[svendgoengepoul-
sen@gmail.com](mailto:svendgoengepoul-sen@gmail.com)

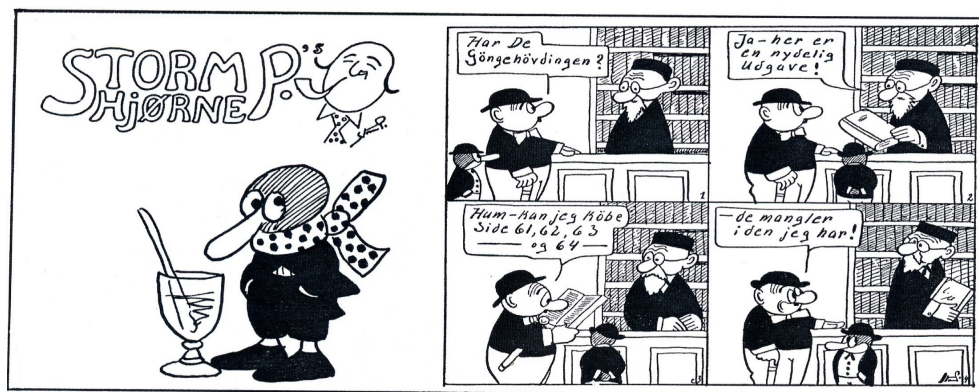


**Glædeligt Nytår
Foreningen Svend Gønge**



FOTOBOGEN

'Sydsjælland – i Gøngehøvdingens fodspor'



Som mange af vore medlemmer vil vide, udgav Foreningen Svend Gønge i 2011 denne fotobog – hele oplaget på 1050 eksemplarer blev udsolgt i løbet af et par år.

Vi mente dengang, at markedet var mættet, men vi får stadig enkelte henvendelser om køb af bogen.

Vi har derfor undersøgt mulighederne for at genoptrykke bogen, men det har vist sig, at selv et mindre oplag på 200 stk. i den tilsvarende kvalitet vil koste omtrent lige så meget, som bøgerne kan indbringe

ved salg. Samtidig vil det indebære en investering, som overstiger foreningens nuværende økonomiske råderum, og FSGs bestyrelse er derfor ikke indstillet på at genoptrykke bogen.

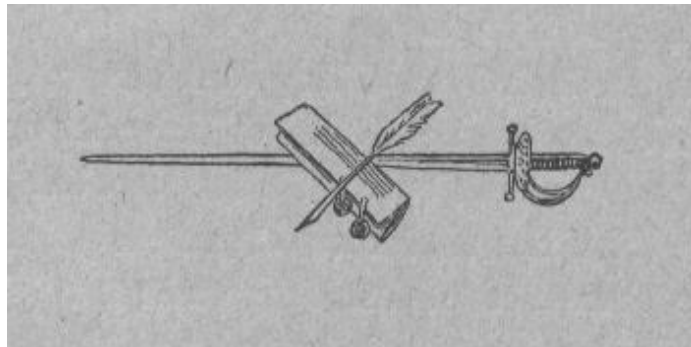
Men vi har i stedet besluttet at rette en forespørgsel til foreningens medlemmer for at høre, om nogen af jer skulle ligge inde med et eller flere pæne eksemplarer af Fotobogen, som I måske ikke længere bruger, og derfor kunne tænke jer at overdrage til foreningen.

FSG modtager gerne bogen som gave/donation, idet vi som godtgørelse for forsendelse/ulejlighed tilbyder et beløb på 50 kr. pr. bog.

Vi håber, at nogle af foreningens medlemmer vil melde tilbage på denne appel – det kan gøres ved at sende en mail til webmaster@svend.goenge.dk

Vi glæder os til at høre fra jer.

Mange gøngehilsner
Foreningen Svend Gønge



HISTORISKE DAGE 2020

**Historiske Dage 2020 er 21.-22. marts 2020
Øksnehallen**

<https://historiskedage.dk/>



Renaissancedansen starter op igen

På sidste års Gøngemarked var vi ikke selv dansere nok til at give opvisning, så i stedet havde vi arrangeret workshops i Renaissancedans. Begge dages workshop forløb fint, og jeg blev opfordret til at genoptage træningerne op til Gøngemarked 2020 den 15-16. august.

Hertil kommer, at sidste års gæstedansere fra Klaverfabrikken i Hillerød ikke forventer at kunne deltage i år.

Du indbydes derfor til de gratis træninger følgende **mandage kl. 19-21** i Medborgerhuset, Banevej 2, Lundby (lige overfor Lundby station og busholdeplads):

17/2, 24/2, 9/3, 23/3, 6/4, 20/4, 4/5, 18/5, 8/6, 15/6, 29/6, 3/8, 10/8

Vi vil meget gerne have nye dansere med, så vi går frem i et overkommeligt tempo og sværhedsgrad. Selv om det er en fordel, er det ikke nødvendigt at have danset før, da danse, trin og rytmik indøves undervejs.

Vel mødt!

Med venlig hilsen

Renaissancedanserne v/ John Gravesen, tlf. 2253 1298



Måske kan I huske Gunnar Stobbess historie om Ib? Den blev trykt i SN 26 - 2010.

Historien om Laurids Hemmingsen – Svend Poulsens betroede mand

Den gæveste af Svend Poulsens folk var uden tvivl Laurids Hemmingsen fra Sjolte, som sandsynligvis har inspireret Carit Etlars til en af sine kendteste romanfigurer,- den farverige og frygtløse Ib Abelson i ”Gøngehøvdingen” og ”Dronningens Vagtmester”. Han blev den 25. maj 1660 dømt til hjul og stejle ved Thurebygård Tinge og kort herefter blev dommen eksekveret uden nåde. Den 27. maj 1660 blev freden sluttet i København, men det reddede ikke Laurids fra henrettelsen.

Men hvem var han egentlig, denne Laurids Hemmingsen og hvad blev han dømt for? Som søn af en ejendomsbonde (selvejerbonde) blev han født i Lyderslev på Stevns og havnede efter mange omskiftelser i livet i Sjolte, hvor han også boede, da Svend Poulsen med kongelig opfordring om at gøre fjenden al mulig afbræk og skade, drog ned over Sydsjælland og hvervede folk, der med livet som indsats ville deltage i frihedskampen mod sven-skerne.

Fra protokollen fra retsmødet ved Thurebygård Tinge ved vi en del om Laurids Hemming-sen.

Laurids blev gift i en tidlig alder, rejste hjemmefra og gjorde tjeneste hos præsten, Hr. Rasmus Hansen i Everdrup, der ligesom Laurids selv var et noget hidsigt gemyt, og det varede ikke længe inden de to røg i totterne på hinanden og skiltes som uvenner. Senere opstod der igen strid mellem de to,- denne gang om et løsgående svin, der tilhørte Laurids, og som præsten angiveligt indfangede og ombragte ved hjælp af en stor sten og en økse. Laurids gjorde præsten direkte ansvarlig for denne ugering, og der blev udvekslet hårde ord og beskyldnin-ger. Senere klagede Laurids over, at Hr. Rasmus havde overfaldet ham med hug og slag. Men Laurids skaffede sig undervejs også andre fjender, der var parate til at vidne imod ham i retten. Thi ikke alle steder var snaphanerne lige populære,- særligt ikke blandt dem, der sam-arbejde med fjenden.

Sjolte var en af de byer, der blev udsat for svenskernes ryggeløse udplyndring, og som man-ge andre, der ønskede hævn, sluttede Laurids sig derfor til Svend Poulsens snaphaner, og dermed var han henvist til et liv i fredløshed. En nådesløs og grusom død ventede de snapha-ner, der blev fanget af svenskerne.

I sin indberetning til Kongen beskriver Svend Poulsen selv angrebet på Snesere Præstegård, hvor der blev dræbt 2 svenske kvartermestre og 6 ryttere.

Denne begivenhed fik svenskerne op af stolene og det lykkedes at fange Laurids Hemming-sen og nu gjaldt det om skaffe folk, der ville bevidne, at Laurids havde været i ledtog med den slemme snaphanefører, Svend Poulsen.

I retten stod Laurids anklaget for drabet på de 2 kvartermestre, men ikke for drabet på de 6 ryttere.

Præsten Albert Samuelsen bevidnede sammen med 12 sognemænd, at Laurids havde været med snaphanerne ved angrebet i Snesere. Selv benægtede Laurids at kende noget til snapha-nerne eller have ført gevær med de svenske.

Selvom Laurids blev fremstillet i en dansk ret, er det nærliggende at forestille sig, at retten har været under stærkt pres fra besættelsesmagten, og Laurids var chanceløs og kunne ikke forvente nogen pardon.

Tureby var under svenskekrigen en landsby, der blev udsat for kraftig udplyndring, og i slut-ningen af krigen lå den mere eller mindre øde hen med flere tomme eller afbrændte gårde og huse.

Historien fortæller intet om, præcis hvor retsmødet blev holdt, ligesom der ikke berettes om præcis hvor dødsdommen blev eksekveret.

Henrettelser blev dengang betragtet som en særlig form for folkelig underholdning, og det var derfor almindeligt at benytte bakker eller højdedrag som henrettelsesplads (stejlebanke, rakkerbanke), idet processen kunne ses og følges af et stort publikum. Man fornemmer gy-

set, der går gennem tilskuerne, når mestermanden løfter øksen og lader den falde tungt..... Den gamle landsby Tureby er for længst væk og erstattet af Turebyholm Gods med hovedbygning, parkanlæg og tilhørende avlsbygninger. I det flade landskab umiddelbart nordøst for parken og godt skjult af store, gamle egetræer findes stadig den lille morænebakke, som i dag kaldes "Iskælderbakke", og rummer en iskælder fra midten af 1800-tallet samt på toppen har et lille og meget særpræget the hus. Men i tidligere tider har bakken angiveligt fungeret som stejlebakke, og det har efter al sandsynlighed været på dette sted, Laurids Hemmingsen blev henrettet og lagt på hjul og stejle, netop som krigen var slut.

Svend Poulsen selv var forinden rejst til København, men da efterretningen om den sørgelige hændelse nåede ham, skrev han til kongen (1. januar 1660) og bad om, at Laurids, der, som en god og kongetro frihedskæmper, var uretfærdigt dømt, måtte blive taget ned fra stejlen - af de selvsamme mennesker, der havde vidnet mod ham og dømt ham - og derefter begravet i kristen jord.

På kongelig befaling blev Laurids derpå taget ned og begravet i kristen jord,- sandsynligvis ved Tureby Kirke.

Det var nogle korte brudstykker af Laurids Hemmingsens liv og endeligt.

30.06.2010/GS

Hvorvidt dødsstraffen er et udtryk for et samfunds hjælpeløshed, ønske om hævn eller forsøg på at opretholde en retfærdighedssans, er nok et evigt spørgsmål...

Et af vore medlemmer har dog sendt denne artikel...

En dødelig madame

Det er en smuk forårsdag i 1793... endelig kan man mærke foråret i luften, luften er mild, solen skinner, og man kan endelig mærke dens varme... kun én ting mangler, nemlig fuglesangen.

Den ville være der, uden tvivl, hvis man havde haft en chance for at høre den... det har man ikke. Det eneste der høres er råb... råb i massevis... råben og skrigen...

Endelig sker der noget. Den tunge egetræsdør i den tykke mur åbnes, og en 6-8 soldater kommer ud. De ser farlige ud, langt fedtet hår, daggamle skægstubbe, og møgbeskidte uniformer. De lugter også derefter... råberiet og skrigeriet stiger til nye højder, mens soldaterne genner folk væk, danner en sti tværs gennem mængden... kort efter kommer endnu 4 soldater ud, omringende en ung kvindeskikkelse... hendes smukke hvide kreolinekjole er forfalden... den er beskidt og den er revet i stykker... det er tydeligt hvad formålet har været, den dækker kun nødtørftigt hendes bryster.

Hendes hvide pudderparyk er væk. En dame i hendes klasse har tydeligvis båret pudderparyk. Men hele hendes fremtoning er blot et sørgeligt og bittert minde om en tid der var. Hun er deklassificeret... hendes lange mørke hår flager i vinden... hun er bange, hun er skræmt fra vid og sans, rædslen lyser fra hendes øjne.

De 4 soldater må slæbe hende af sted gennem stien der holdes fri af den første gruppe soldater. Hun er bange, hun vil tilbage gennem døren, og hun kæmper for det, mens hun brutalt slæbes af sted... forsamlingen råber og skriger ad hende... de værste skældsord man overhovedet kan forestille sig, flyver gennem luften... de spytter på hende, de overdænger hende med rådne grønsager, og ind i mellem er der en person der har besværet sig med at medbrin-

ge natpotten, der tømmes i hovedet på hende... hun er skræmt fra vid og sans, hun græder vildt og uhæmmet – men der er ingen der er på hendes side... hun er alene.

De når trappen, trappen der fører dem op på platformen, et par meter over jorden... den platform er det sidste sted i verden hun ønsker at være, men det giver hende lidt fred for den rasende menneskemængde, og deres uhumske kasteskyts... på platformen står der allerede nogle mennesker og venter, men hun ænsen dem ikke... hun er knap nok ved bevidsthed, kan kun holde sig oprejst ved hjælp af to af soldaterne der står og holder hende, mens de udspyr deres egne eder over hende.

En af mændene på platformen råber noget, men hun ænsen det ikke... da han er færdig bryder menneskemængden ud i jubel... han træder over bag ved hende, og trækker en stor kniv frem. Han samler hendes lange hår i den ene hånd, og med kniven skærer han det brutalt af... den allersidste lillebitte rest af hendes kvindelige stolthed, er taget fra hende. Hårdt og brutalt... manden holder hendes afskårne hår op i luften, og mængden jubler igen.

Pludselig går manden over foran hende, og rykker brutalt ned i hendes kjole, så hendes skuldre blottes... mængden jubler igen... hun slæbes over til den rå træbænk, og lægges brutalt ned på maven, på bænken... hendes hals lægges i det halvrunde hul, og en planke med et tilsvarende halvrundt hul lægges over hendes nakke... hovedet er holdt fast... hun kan ikke røre sig, hun græder uhæmmet, og hun begynder at kaste op... pludselig mærker hun et stort ryk i bænken, efterfulgt af en rumlen der hurtigt bliver voldsommere – og så bliver alt sort.

Sådan kan det have foregået. Henrettelsen. Henrettelsen i guillotinen, en af de mest uhyggelige opfindelser i menneskets historie... for mange mennesker blev deres sidste oplevelser her i livet, oplevelser der svarer til dem den stakkels kvinde oplevede. Hvad var hendes forbrydelse?

Hun blev født... hun blev født ind i den forkerte familie, ind i en rig familie... det var hendes eneste forbrydelse, og for mange af guillotinenes ofre i de år, gjaldt det samme... de blev født ind i den forkerte familie på det forkerte tidspunkt, det var deres eneste ”forbrydelse”.

Når man tænker på hvor barbarisk en indretning guillotinen egentlig er, så er dens oprindelse faktisk temmelig forbløffende.

Få måneder efter den franske revolution brød ud, gik lægen Joseph-Ignace Guillotin på talerstolen i den franske nationalforsamling. Det var den 10. oktober 1789. Han var et højt respekteret medlem af forsamlingen, som styrede Frankrig efter revolutionen brød ud. Dr. Guillotin var indædt modstander af dødsstraffen, som han mente hørte til i den mørke middelalder.

Han talte til forsamlingen om en reformering af dødsstraffen, og foreslog at de dødsdømte skulle halshugges i en maskine, som skulle gøre det hurtigt og smertefrit. Han håbede at han ved at indføre denne ”lempelse” for de dødsdømte, kunne bane vejen for en senere afskaffelse af dødsstraffen. En anden bagtanke med forslaget var at indføre en slags ligestilling for de dødsdømte. Det var nemlig sådan at dødsdømte, der kom fra rige familier, blev behandlet anderledes end dødsdømte fra fattige familier. De rige familier bestak ofte bødlerne for at sikre deres dødsdømte familiemedlem, en hurtig død. Ofte blev de fattige dødsdømte henrettet ved hængning, eller ved at urutinerede bødler halshuggede dem, ofte med økser der ikke var skarpslebne nok. Guillotin argumenterede for at en mekanisk halshugning ville være retfærdig og ikke mindst lige for alle, og eftersom Frankrig ville blive mere lige i skyggen af revolutionen, ville borgerne værdsætte deres rettigheder og blive ansvarlige borgere. Frankrig var under voldsom forandring, og folk satte spørgsmålstegn ved de gamle normer, også angående dødsstraf, og franskmændene hylkede nu ligefrem sund fornuft og menneskerettigheder. Derfor blev Guillotin’s forslag modtaget med kyshånd.

Nationalforsamlingen vedtog den 20 marts 1792 en lov, der påbød mekanisk henrettelse som

den eneste statslige henrettelsesmetode. Loven havde krævet lange overvejelser og diskussioner, derfor den lange sagsbehandling. Nu skulle der så udvikles et apparat, og man kiggede på de halshugningsmaskiner, der i århundreder havde været brugt på forskellige markedspladser rundt om i Europa. Ingen af dem levede dog op til den nye standard, at døden skulle være hurtig og smertefri. Et nyt apparat måtte udvikles... I april 1792 satte man en piano-bygger til at bygge den første guillotine. Den krævede dog en videreudvikling og den skulle forfines lidt, så man nedsatte en arbejdsgruppe, der skulle klare det.

Man besluttede at guillotinen skulle bestå af to 4 meter høje stolper, der skulle placeres 40 centimeter fra hinanden. Øverst var de holdt sammen af en tung tværbjælke. Et reb med en simpel udløsningsmekanisme holdt bladet oppe, og det vejede mellem 10 og 15 kilo. Den dødsdømte blev lagt på en træbænk ved foden af guillotinen, og fik hovedet spændt fast i Lunetten. Det var en tværbjælke med et halvrundt hul til halsen, og et tilsvarende stykke bjælke men lagde ovenpå, således at hovedet blev holdt fast, som i en slags gabestok. Når bødlen udløste bladet skulle det så fare ned og skære hals og halshvirvler over, og der var placeret en læderpose som hovedet faldt ned i. En god, hurtig og smertefri måde at halshugge folk på, mente arbejdsgruppen.



Den første guillotine blev stillet op i Paris, og de tekniske eksperimenter som skulle føre til den endelige og perfekte udformning, begyndte. Det stod hurtigt klart at bladet måtte køre i jernskinner på bjælkerne, for at virke sikkert. Træ giver sig ved temperatursvingninger, og derved kunne man risikere at bladet satte sig fast, på vej ned mod offerets hals. Man besluttede samtidigt at guillotinerne skulle males røde. Dels for at skåne synet af blodstængte stolper, og dels for at afskrække potentielle forbrydere om det blod de ville miste, hvis de endte i guillotinen. Endelig, som en slags service til tilskuerne, blev guillotinen placeret på en høj platform, så flest muligt kunne se de populære henrettelser.

De første forsøg blev foretaget med levende får og kalve, og det så lovende ud. Arbejdsgruppen ville dog ikke stille sig tilfreds med det, og derfor påbød man fattiggårde og hospitaler, at levere menneskelig man kunne afprøve maskinen på, for at opnå størst mulig realisme. Ydermere gjorde man sig anstrengelser for at udvælge lig af kraftigt byggede mænd, således at guillotinen fik størst mulig modstand. Det første forsøg med et menneskelig gik fint, men det andet var en katastrofe. Hovedet blev kun delvist adskilt fra kroppen, og hang og dinglede i brusk og sener. Det var fuldstændig uacceptabelt, og man fandt frem til at et blad med lige (vandret) æg, ikke duede. Man fandt frem til at bladet skulle have en skrå æg, og så virkede det efter hensigten.

Den 25. April 1792 – 5 uger efter metoden var indført ved lov – var guillotinen klar til at halshugge det første levende menneske. ”Æren” tilfaldt landevejsrøveren Nikolas Jacques Pelletier.

Arbejdsgruppen overvågede nøje hans henrettelse i spænding. Det forløb fejlfrit, men der var enighed om at der måtte gøres noget ved det grufulde svineri der opstod, når blodet pumpede ud af den halshuggedes hovedløse krop. Derfor blev der fremstillet specielle metalbakker til at opsamle blodet. Nu var guillotinen klar til de endeløse horder af forbrydere der skulle henrettes.

I september 1792 blev Frankrig erklæret for republik, og kong Ludvig den 16. og dronning

Marie-Antoinette blev fængslet. Kongen blev halshugget i januar 1793, og dronningen blev et hoved kortere i oktober. I september 1793 gik Frankrig ind i terror regime perioden, hvor landet lededes af revolutionslederen Robespierre. Han var hård og kontant mod alle der kunne anklages for at være anti-revolutionære. Især folk fra adelen og kirkens folk blev henrettet i stort tal. Mange borgere og bønder blev også dødsdømt, for at opildne til tumult. Man mener at omkring 40.000 mennesker – de fleste uskyldige – blev halshugget i perioden september 1793 til juli 1794. Diktaturet endte da Robespierre selv blev lagt på træbænken og halshugget.

På trods af at selve ideen med guillotinen var at sikre en hurtig og smertefri død, begyndte der at dukke ubehagelige historier op blandt folk i Frankrig. Historier om øjne der blinkede og munde der bevægede sig som ved tale, efter at hovedet var hugget af. I et tilfælde berettes det endda at en adelsdame skulle have fået et fornærmet udtryk i ansigtet, da bødlen holdt hendes afhuggede hoved op, og gav det en lussing.

Lægen Jacques Beaurieux besluttede i 1905 at undersøge påstandene. Hans rapport blev en rædselsberetning. Han overværede halshugningen af morderen Henri Languille, og studerede det netop afhuggede hoved. Dr. Beaurieux skriver i sin rapport:

"Mandens øjenlåg og mund bevægede sig i uregelmæssige, rytmiske bevægelser i fem – seks sekunder. Derefter ventede jeg adskillige sekunder, inden jeg med høj stemme kaldte: "Languille!" Jeg så øjenlågene løftes langsomt og kontrolleret. Øjnene fokuserede på mine og pupillerne blev indstillet. Det var et blik fra levende øjne..."

Dr. Beaurieux konkluderede at hovedet var i live i omkring 30 sekunder.

Selv om dr. Beaurieuxs rapport blev kendt vidt og bredt, holdt Frankrig stædigt fast på brugen af guillotinen. Ved henrettelsen af massemorderen Eugene Weidmann i 1939 gik halshugningen galt. Mens fotografer ivrigt fotograferede massemorderens blodige døds kamp, måtte halshugningen gøres om tre gange. Derefter besluttede Frankrigs regering at fremover, skulle halshugningerne foregå bag lukkede døre, uden for offentlighedens søgelys.

Det sidste offer for guillotinen blev halshugget så sent som i september 1977, og fire år senere – i 1981 – gik dr. Guillotins drøm endelig i opfyldelse, da Frankrig afskaffede dødsstraffen.

Kim Søndergård
Ansæt ved Tappernøje Dagskole
og medlem i FSG.

